

Arrangerede kulturmøder og social integration

En række medlemsstater i EU overlader det til frivillige græsrodsbevægelser at sørge for at asylansøgere og flygtninge får mulighed for at tilpasse sig nye forhold (Mestheneos & Ioannidi 2002). Der er her hovedsagelig tale om arrangerede kulturmøder med deltagere der har forskellig etnisk baggrund, herunder beboere i lokalområdet og indvandrere. Det primære formål med disse initiativer er at fremme multietnisk interaktion, men også at give asylansøgere og flygtninge muligheder for selvudvikling. Både i videnskabelige undersøgelser og fremstillinger i medierne vurderes disse initiativer ud fra implicite ideologiske og normative ideer om integration positivt.

Da jeg interesserer mig for hvad det er folk i disse situationer rent faktisk gør og siger når de møder hinanden ansigt-til-ansigt, iværksatte jeg en mindre interaktionsundersøgelse af en af de tilbagevendende begivenheder i et græsrodsinitiativ i Danmark uden på forhånd at have et bestemt billede af hvad der var vellykket integration. Jeg fandt imidlertid ud af at mine data uundgåeligt førte til spørgsmål der bl.a. havde med social integration at gøre, dvs. etableringen af sociale relationer mellem mennesker der bor i Danmark og indvandrere (Ager & Strang 2008). Ved at fjerne fokus fra ideologiske og normative diskussioner om integration og i stedet rette blikket mod de faktiske interaktioner mellem mennesker i et enkelt græsrodsinitiativ kan man få en mere empirisk baseret diskussion om dynamikker, muligheder og begrænsninger i den sociale interaktion i sådanne initiativer. I denne artikel inviterer jeg derfor deltagere i græsrodsinitiativer til at reflektere over hvordan disse møder og relationer er i stand til at skabe muligheder for social integration.

KATHERINE KAPPA

MA i kultur- og sprogødestudier og engelsk
Ph.d-studerende på Københavns Universitet
kkappa@hum.ku.dk

Flygtighed i arrangerede kulturmøder

Det centrale spørgsmål er om nogle former for arrangerede kulturmøder kun indeholder *muligheden* for at skabe meningsfuld kontakt og udveksling i modsætning til sociale relationer der bliver opretholdt ud over den tid og det rum hvor mødet finder sted, og som overskrider de oplevede sociokulturelle forskelle mellem deltagerne. Som det fremgår af mine data, ligger udfordringen i den hyppige udskiftning af personer, hvilket giver disse møder et element af flygtighed. Denne flygtige karakter kan medføre at der kun opstår få muligheder for gentagne møder og for at etablere mere dybtgående sociale relationer.

For at eksemplificere diskussionen foretager jeg en analyse af to uddrag fra optagelser af interaktioner der viser en almindeligt forekommende hændelse i det arrangerede kulturmøde. De viser hvordan de frivillige bestræber sig på at finde det fælles – eller udtrykt med et mere interaktionelt begreb: *co-membership* – mellem asylansøgerne og dem selv. Det sker imidlertid som en reaktion på en bestemt forskel der bliver italesat i interaktionen. Da arrangerede kulturmøder er baseret på at der er forskelle mellem mennesker, er italesættelsen af disse forskelle måske så langt man kan nå når det drejer sig om flygtige møder.

Undersøgelse af arrangerede kulturmøder i et socialinteraktionistisk perspektiv

De to uddrag er del af en samling af et tilbagevendende scenarie fra data på otte timers lydoptagelse af seks samtalemøder på engelsk mellem frivillige og asylansøgere/flygtninge der er i gang med at lære sprog. I dette græsrodsinitiativ blev samtalemøder på engelsk arrangeret som en uformel lejlighed for asylansøgere/flygtninge til at træne mundtlig engelsk i 1-2 timer med lokale frivillige en gang om ugen. De frivillige forberedte typisk et emne for samtalen med understøttende spørgsmål der kunne give inspiration til yderligere diskussioner. Møderne var imidlertid ikke formel sprogundervisning idet de hverken havde klart definerede læringsmål eller krav om færdigheder på engelsk. De sproglærende var, med én undtagelse, typisk mænd fra forskellige mellemøstlige lande, mens de frivillige alle var kvinder der stammede fra Danmark og Estland. Forskellige sproglærende deltog i møderne en til tre gange i løbet af en periode på fem måneder, mens tre frivillige skiftedes til at stå for møderne. I hvert møde deltog typisk 3-4 personer.

Analysen trækker på Etnometodologisk Samtaleanalyse (Sacks 1992) hvor man på grundlag af detaljerede transskriptioner af interaktioner (Jefferson 2004) kan komme på sporet af hvordan mennesker i og gennem deres interaktioner organiserer og skaber mening i den sociale verden de befinder sig i. Derudover trækker analysen på Membership Categorisation Analysis (MCA; Antaki & Widdicombe 1998; Stokoe 2012), som søger at afdække kategoriseringsprocesser i interaktioner. Desuden bruger jeg begrebet *co-membership* (Tranekjær under udgivelse) for at sætte yderligere fokus på det fænomen jeg har identificeret. At etablere *co-membership* betyder at personer skaber en fælles identitet eller viden i og gennem deres interaktion. At finde fælles interessefelter kan være et stærkt redskab til at etablere sociale forbindelser, og det kan også bruges med et strategisk formål i f.eks. ansættelsessamtaler (Johnston 2008; Kerekes 2006; Kirilova 2013). Men for at opnå *co-membership* indgår man uundgåeligt i *membership categorisation*-processer. Det er et forholdsvis almindeligt interaktionsfænomen, f.eks. når mennesker navngiver og beskriver andre mennesker eller refererer til andre gennem specifikke sprogvvalg og undertiden tilskriver dette ordvalg vurderende betydning – som for eksempel når nogen i en dansk sammenhæng siger om en person at hun/han er »fra Mellemøsten«; det kan udløse en række forskellige forestillinger om mobilitet, migration og integration afhængigt af indholdet i resten af udsagnet. Det er denne *commonsense* viden som en bestemt kategorisering refererer til i et givent øjeblik, som MCA's analytiske redskaber kan bruges til at afdække.

To cases om at søge *co-membership*

De to følgende uddrag viser hvorledes de frivillige søger at opnå *co-membership* med de sproglærende i et forsøg på at håndtere hvad der måtte være af forskelle i de oplevede eller formodede medlemskategorier blandt deltagerne. De valgte eksempler fokuserer kun på hvorledes de frivillige søger at opnå *co-membership*; det er imidlertid ikke et udtryk for mangel på interesse fra de sproglærendes side da de i dette sæt data typisk henviser til specifik viden om Danmark (snarere end til forskelle mellem hinanden) når de søger at opnå *co-membership*. Mens sociale interaktionsanalyser typisk kræver stor opmærksomhed på detaljen, bliver der her givet forenklede versioner som fokuserer på de væsentligste pointer.¹

Har du lært noget arabisk?

I det første eksempel (se nedenfor) tager den frivillige, VL2, en forskel i etnisk *category membership* blandt deltagerne op og bruger det som en ressource til at søge at opnå *co-membership*. Dette bliver mødt med en potentiel udfordring fra en af de sproglærende (STF) og bidrager til at afdække en mangel på fuldt *co-membership*.

Example 1

- 1 *VL2: yeah ehm my name is [name] and I am 24 years old↑ and I live here in::
2 in Copenhagen↑ (.) e::h and I have taught English previously↑ in:: in China↑
3 *STF: mmhm
4 *VL2: and ee [hheh]
5 *STF: [heh] fnicef
6 *VL2: fyeah it was ee quite an experiencef (.) and then I have done some ee
7 dia↑logue workshops
8 *STF: a[ha]
9 *VL2: [mai]nly in the Middle E:ast (.) and those were also conducted in (.) in ee
10 English (.) so I'm really interested in just like talking and yeah hopefully
11 improving our language but also getting to know each other 'n' like (.)
12 talking about some interesting topics
13 *STF: have you learned some fArabicf eh heh heh
14 *VL2: no: unfortunately not=
15 *STF: =ahh=
16 *VL2: =I I'm only (.) I have had translators when [I do the workshops]
17 *STF: [yeah yeah] okay
18 *VL2: yah (.) but I think I have to now [like] now it's=
19 *STF: [hhe]
20 *STF: hhe he he
21 *VL2: it's getting a little bit embarrafhssinghf [.hhh]
22 *STM: [°he he he°]
23 *VL2: fso I'll start to try and learn yahf
24 *STF: yah

I linje 9 nævner VL2 at hun har arbejdet i »the Middle East« (»Mellemøsten«). Eftersom begge de to sproglærende, STM og STF, tidligere i deres præsentation af sig selv har fortalt at de kommer fra Mellemøsten, er henvisningen til »Middle East« ikke tilfældig. Tranekjær (under udgivelse) har argumenteret for at når man erklærer at have en fælles viden, kan dette opfattes som en erklæring om *co-membership*. Når VL2 med andre ord viser at hun har arbejds erfaringer fra Mellemøsten, kan det antages at være et forsøg på at opnå *co-membership* med de mellemøstlige sproglærende på grundlag af fælles viden om Mellemøsten.

I sin respons (linje 13) henviser STF til Mellemøsten-referencen ved at spørge VL2 om hun har lært noget arabisk, hvilket knytter »Middle East« sammen med sproget »Arabic«. Dermed går STF for så vidt ind på VL's forsøg på at opnå *co-membership*, men udfordrer hendes påstand om viden ud fra om hun har færdighed i at tale arabisk. Det som er interessant, er hvordan STF smiler når hun siger »Arabic« og derefter ler kort. Placeringen af smile-stemmen og

latteren i slutningen af sætningen kunne tyde på at STF prøver at nedtone den mulige kritik der ligger implicit i hendes spørgsmål (Norrick & Spitz 2008). Det kan imidlertid også læses som et forsøg på at sondere graden af deres *co-membership* snarere end som en udfordring.

VL2 giver ikke et modsvar på latteren og behandler spørgsmålet som noget hun skal forsvare sig imod og redegøre for (linje 14, 16, 18). STF fortsætter med at le (linje 19, 20), hvilket kan være for at lette på situationen. I linje 21 vurderer VL2 – hvilket er bemærkelsesværdigt – sin mangel på færdigheder i arabisk som »a little bit embarrassing« (»en smule pinlig«). Her ler hun også, hvilket indikerer sand forelegenhed hvis man skal dømme ud fra placeringen af latteren og indholdet i det hun siger (Norrick 1993: 42). VL2's modtagelse af STF's spørgsmål ligger dermed på linje med den implicite kritik. Til sidst lover hun at »try and learn« (»prøve at lære«) arabisk (linje 23), hvilket tyder på en fortsat interesse i at søge at opnå *co-membership* med de mellemøstlige sproglærende.

Opsummerende kan man sige at det kun delvis lykkes VL2 at opnå *co-membership*. Mens STF ikke afviser at VL2 har erfaringer fra Mellemøsten, bliver hendes spørgsmål om færdighed i arabisk ikke modtaget som en sondering af yderligere fællesheder, men snarere som en udfordring. Når VL2 behandler spørgsmålet som en kritik, positionerer hun sig selv som en der har skudt over målet i sit forsøg på at etablere noget fælles. I dette specifikke eksempel synes deltagerne at være yderst opmærksomme og fokuserede på aspekter som gør dem forskellige fra hinanden.

Jeg har oplevet krig, det skal du ikke opleve

I dette eksempel søger den frivillige (VL1) at opnå *co-membership* med den sproglærende (STJ) efter at en forskel i *membership category* er blevet fastslået. I modsætning til det første eksempel lykkes det her deltagerne at etablere *co-membership* i form af fælles viden.

Example 2

- 1 *STJ: when I see war↑
- 2 *VL1: mm
- 3 *STJ: tomorrow (.) some country: (0.2) people are killing and all there are some
- 4 people some terrorist another kill somebody↑ (.) I:::h (.) is VErY negative
- 5 *VL1: mm
- 6 *STJ: and I: (.) I: get conFUsed
- 7 *VL1: mm
- 8 *STJ: a::nd (.) I try:: I try I (0.2) I::: (0.2) I try I:: don't listen nic- (.) eeh
- 9 *VL1: you try not to listen to it
- 10 *STJ: listen to WAR

11 *VL1: yeah
 12 *STJ: don't (0.2) because I:: I know what is:: s::ee war I::
 13 *VL1: yeah (.) you know you [know]
 14 *STJ: [a lot of] a lot of () a lot of (maybe)
 15 *VL1: yeah
 16 *STJ: for me (0.3) bu:::t
 17 *VL1: yeah I think I have [to agree] (.) I think it's (0.2) I think
 18 *STJ: [and you]
 19 ((20 seconds removed when someone asks what they are doing and wants to listen in))
 20 *VL1: uhmm yeah I think the hardest news or most negative news (.) is eeh (.)
 21 is is also that (.) because that's something (0.2) eeh I haven't experienced[↑]
 22 *STJ: ooh okay I expe[rienced that] [don't £experi]ence£ [heh heh he]
 23 *VL1: [so:: it's] [yeah you have] [yeah]
 25 so it's hard for me to:: it's even more painful to::
 26 *STJ: yeh[↑]
 27 *VL1: to realise that some people have to go through that (.) ehm (.) my own
 28 country is a bit in a difficult situation because the neighbor is Russia[↑]
 29 *STJ: yee:h
 30 *VL1: and they're not a very good £neighbor£ heh
 31 *STJ: °I know°
 32 *VL1: so: (.) £it's eeh£ I think war is by far the most negative news (.) °yeah°

Uddraget starter hvor den sproglærende er i gang med at svare på et spørgsmål om hvad der for ham er negative nyheder i medierne. Fra linje 1 til 16 giver STJ udtryk for at krig er noget meget negativt for ham. Indtil linje 15 synes den frivillige, VL1, gennem korte bekræftelser kun at være orienteret imod at opmuntre STJ til at fortsætte mens STJ arbejder på at formulere sine tanker. I linje 12 påtager STJ sig *membership category* »vidne til krigen« når han erklærer at han kender til krig. Denne selv-tilskrevne kategori bliver accepteret af VL1 i den næste tur, linje 13.

I linje 17 og 20-21 (efter en kort side-sekvens) tilslutter VL1 sig til STJ ved at sige at hun også synes at krig (»that« i linje 21) er den mest negative form for nyheder fordi hun ikke har oplevet det. Dermed har VL1 erklæret sit medlemskab som »ikke et vidne til krig« – i mangel af en mere enkel identifikator. Hertil udtrykker STJ overraskelse med et »ooh okay« i linje 22 og svarer på en leende måde at det skal VL1 ikke opleve. Den frivillige behandler imidlertid ikke emnet som noget man skal lave sjov med, og fortsætter med at forklare sagen fra sin side (linje 25, 27-28).

I linje 28 og 30 introducerer VL1 personlige informationer om sine bekymringer for sikkerheden i sit hjemland da Rusland er nabostat. Man kan her se det hun siger, som et forsøg på at opnå *co-membership* på grundlag af muligheden for at antage »vidne til krig« som *membership category* inden for rammerne af et hypotetisk scenarie. STJ tilslutter sig og lægger sig på linje med VL1's udtalelse om Rusland i linje 31 ved ganske enkelt at sige »I know« (»jeg ved det«). Man kunne argumentere for at denne enighed skyldes at STJ stammer fra

Afghanistan (hvilket blev gjort klart inden dette uddrag), og landets problematiske historie med Rusland. Resultatet er at de to interagerende finder *co-membership* gennem deres fælles viden om og holdning til Rusland som en aggressor til trods for forskellen i om de har oplevet krig eller ej.

Det centrale i dette eksempel er at VL1 gennem sin reaktion søger at opnå *co-membership* efter at det er blevet fastslået at der er forskel i deres *membership category* – vidne eller ikke vidne til krig. Denne reaktion er et tegn på den frivilliges fokuserede opmærksomhed på at minimere forskellene mellem sig selv og den sproglærende. I lighed med det første eksempel er det den frivillige der søger at opnå *co-membership* som et resultat af forskellene i *membership category*. Det som udviklede sig anderledes i dette tilfælde, var at den sproglærende, STJ, accepterede at den frivillige søgte at opnå *co-membership*, hvor den sproglærendes respons i det forrige tilfælde førte til at etableringen af *co-membership* blev undergravet. Alternativt kunne STJ have valgt at fokusere mere på hvordan den frivillige ikke har oplevet krig, men i stedet responderede han med overraskelse og ved kort at lave sjov med det (linje 22).

Isolerede øer af social integration?

Disse to uddrag kan i et vist omfang vise hvordan disse samtalemøder på engelsk nok har til hensigt at træne engelsk, men også bliver brugt som samtalemøder hvor forskelle mellem deltagerne bliver taget op og behandlet i interaktionen. Dette peger på det »arrangerede« aspekt af arrangerede kulturmøder – de er arrangerede møder hvor mennesker mødes netop fordi de på en eller anden måde er forskellige fra hinanden.

Eftersom det er de frivillige der har den interaktionelle autoritet til at føre an i interaktionerne, er det bemærkelsesværdigt at de bruger denne autoritet til at forsøge at håndtere forskelle der dukker op, og at de bruger disse tilfælde til at søge det fælles mellem deltagerne. Én forklaring kan være at det at finde ud af hvad man har til fælles med andre mennesker, er afgørende for at etablere nye relationer, uanset hvilke forskelle der ellers måtte være. Selvom denne bestræbelse tjener det arrangerede kulturmødes formål, sådan som det sker her, så gør flygtigheden ved disse møder det til udfordring at opbygge sociale relationer på længere sigt.

Flygtighedsaspektet sætter for alvor spørgsmålstegn ved om disse interaktioner er stærke nok til at række ud over det enkelte møde. Har vi ved arrangerede kulturmøder at gøre med isolerede øer af

social integration? Eller baner den viden og de erfaringer som deltagerne opnår ved at italesætte forskellene mellem dem, vejen for større forståelse i fremtidige møder med andre mennesker? Det vil være alt for ambitiøst at drage en masse konklusioner på grundlag af to uddrag med interaktioner, men de giver en mere empirisk baseret kvalitet til diskussionen af hvad det er, græsrodsinitiativer der retter sig mod asylansøgere/flygtninge, eller arrangerede kulturmøder i det hele taget, kan bidrage med hvad angår social integration.

Min pointe er ikke at fraråde arrangerede kulturmøder da udveksling af og kontakt mellem mennesker som betragter sig som forskellige fra hinanden, er ganske vigtig for at alle deltagere kan åbne sig og udvide deres forståelser. Uddragene viser faktisk at kulturmøderne er relevante situationer til at tage fat på hvad der måtte være af oplevede eller formodede forskelle. Men man bør omvendt være kritisk over for de langsigtede muligheder i disse tidsbegrænsede, flygtige møder.

Noter

1. Udskriftskonventioner:	↑	opadgående intonation
[] overlappende tale	=	tæt tidsmæssig sammenhæng
(0.2) tallet i parentes angiver længden af en pause i sekunder	CAPS	markant højere
(.) mikropause	°°	markant blødere
: forlængelse af en vokal- eller konsonantlyd	.hh	udtales på indånding
- et ord afbrydes	££	hørbar smilende stemme

Litteratur

- Ager, A. & Strang, A. (2008). »Understanding integration: A conceptual framework«. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.
- Antaki, C. & Widdicombe, S. (1998). *Identities in talk*. London: SAGE Publications.
- Jefferson, G. (2004). »Glossary of transcript symbols with an introduction«. In Lerner, G. H. (ed.), *Conversation analysis: Studies from the first generation* (13-31). Amsterdam: John Benjamins.
- Johnston, A. M. (2008). »Co-membership in immigration gatekeeping interviews: construction, ratification and refutation«. *Discourse & Society*, 19(1), 21-41.
- Kerekes, J. A. (2006). »Winning an interviewer's trust in a gatekeeping encounter«. *Language in Society*, 35(1), 27-57.
- Kirilova, M. (2013). *All dressed up and nowhere to go: Linguistic, cultural and ideological aspects of job interviews with second language speakers of Danish*. Unpublished dissertation. University of Copenhagen.

- Mestheneos, E. & Ioannidi, E. (2002). »Obstacles to refugee integration in the European Union Member States.« *Journal of Refugee Studies*, 15(3), 304-320.
- Norrick, N. (1993). *Conversational joking: Humor in everyday talk*. Bloomington: Indiana University Press.
- Norrick, N. & Spitz, A. (2008). »Humor as a resource for mitigating conflict in interaction.« *Journal of Pragmatics*, 40, 1661-1686.
- Sacks, H. (1992). *Lectures on conversation, volume I, II*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Stokoe, E. (2012). »Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis.« *Discourse Studies*, 14(3), 277-303.
- Tranekjær, L. (forthcoming). »Laughables as an investigation of co-membership through the negotiation of epistemics.« In Schnurr, S. & Van de Mierop, D. (ed.), *Identity struggles. Evidences from workplaces around the world*. Amsterdam: John Benjamins.